
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

УДК 336

Олександра Богданівна ВАСИЛЬЧИШИН

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри податків і фіскальної політики,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: volexandra@gmail.com

ЛІКВІДНІСТЬ ТА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ЯК ОСНОВНІ ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Васильчишин, О. Б. Ліквідність та фінансова стійкість як основні індикатори фінансової безпеки банківської системи України [Текст] / Олександра Богданівна Васильчишин // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 24. – № 2. – С. 7-14. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти визначення фінансової безпеки банківської системи, встановлено основні її індикатори як показники ліквідності та фінансової стійкості, методами економіко-математичного моделювання побудовано барометр фінансової безпеки банківської системи.

Мета. Метою статті є вирішення теоретико-методологічних питань із визначення сутності фінансової безпеки банківської системи, класифікації основних її індикаторів та пошук підходів до формування критеріїв виміру рівня фінансової безпеки банківської системи України.

Метод (методологія). Використано емпіричний підхід до визначення поняття «фінансова безпека банківської системи», застосовано статистичні та економіко-математичні методи для моделювання індикаторів фінансової безпеки банківської системи та барометра фінансової безпеки, а також системний підхід щодо обґрунтування шляхів підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю та ліквідністю як основами фінансової безпеки банківської системи.

Результати. Обґрунтовано власне розуміння поняття «фінансова безпека банківської системи»; класифіковано індикатори фінансової безпеки банківської системи України; як основні індикатори фінансової безпеки банківської системи, визначено ліквідність та фінансову стійкість; розроблено кореляційно-регресійну модель барометра банківської системи України; обґрунтовано заходи щодо підвищення ефективності грошово-кредитної політики, валютної політики та банківського регулювання і нагляду в контексті забезпечення високого рівня фінансової безпеки банківської системи України.

Ключові слова: фінансова безпека банківської системи; ліквідність; фінансова стійкість; індикатор; барометр фінансової безпеки банківської системи.

LIQUIDITY AND FINANCIAL STABILITY AS THE KEY INDICATORS OF FINANCIAL SECURITY OF BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Abstract

Introduction. In the article the theoretical and practical aspects of determination of the financial security of the banking system are considered. Its main indicators such as liquidity and financial stability have been found out. It has been built the barometer of financial safety of the banking system with the help of economic and mathematical methods of modeling.

Purpose. The article aims to decide the theoretical and methodological issues of determination of the nature of the financial security of the banking system, the classification of its main indicators, and the search of approaches to the development of criteria for measuring the financial security of the banking system of Ukraine.

The method (methodology). It has been used empirical approach to the definition of "financial safety of the banking system". The statistics and economic and mathematical methods for modeling of financial safety indicators of the banking system and a barometer of financial security have been applied. The systemic approach to study ways to improve the management of financial stability and liquidity as fundamentals of financial security banking system has been used.

Results. It has been grounded the author's understanding of the concept of "financial safety of the banking system". The indicators of financial safety of the banking system of Ukraine have been classified. Liquidity and financial stability are defined as key indicators of financial safety of the banking system. It has been developed the correlation and regression model of barometer of the banking system of Ukraine. The measures to enhance the effectiveness of monetary policy, monetary policy and banking regulation and supervision in the context of a high level of financial security of the banking system of Ukraine have been grounded.

Keywords: financial safety of the banking system; liquidity; financial stability indicator; barometer of the financial security of the banking system.

JEL classification: E50, H56

Вступ

Розвиток банківської системи на сучасному етапі супроводжується значними дисбалансами в економічному і політичному житті країни, що має достатньо суттєвий вплив на її фінансову безпеку. Адже в умовах зовнішньої військової та економічної агресії, девальвації національної валюти, інфляційних процесів, зниження економічної активності та відсутності стратегії економічної стабілізації в Україні зростає рівень загроз для ефективного виконання банківською системою її функцій та призначення, що підвищує актуальність розвитку механізмів забезпечення високого рівня її фінансової безпеки. Більше того, питання фінансової безпеки банківської системи сьогодні повинно розглядатися у руслі дослідження проблем фінансової стійкості та ліквідності комерційних банків нашої країни, позаяк ці параметри банківської діяльності є одними із основних, що відображають життєдіяльність системи загалом. Варто зазначити також й те, що на теоретико-методологічному рівні питання фінансової безпеки банківської системи також не є вирішеними, оскільки, з одного боку, основна увага науковців спрямована на дослідження безпеки банківської системи на мікрорівні, тобто безпеки комерційних банків, а з іншого – немає єдності поглядів на трактування понять банківської безпеки (в економічній літературі виокремлюють безпеку банківської діяльності, банківську безпеку, економічну безпеку банку, фінансову безпеку комерційного банку, фінансово-економічну безпеку банку, безпеку банківської системи, фінансово-економічну безпеку банківської системи тощо). Окрім цього, немає також єдиного вектора підходів до проблеми виміру фінансової безпеки банківської системи, адже різними дослідниками, як основні критерії, використовуються або економічні нормативи діяльності банків, або співвідношення активів і пасивів, проблемні кредити, показники прибутковості, рентабельності тощо.

Мета статті

Таким чином, метою нашого дослідження є вирішення теоретико-методологічних питань із визначення сутності фінансової безпеки банківської системи, класифікації основних її індикаторів та пошук підходів до формування критеріїв виміру рівня фінансової безпеки банківської системи України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Як уже зазначалося вище, в економічній літературі немає єдиного підходу до визначення сутності безпеки банківської системи загалом і фінансової безпеки банківської системи зокрема. Так, наприклад, Р. Гриценко під фінансово-економічною безпекою банківської системи розуміє такий її стан, коли фінансова стабільність чи репутація не може бути зруйнована цілеспрямованими діями певної групи осіб і організацій або фінансовою ситуацією, що складається всередині чи зовні банківської системи [1, с. 27]. На думку М. Зубка [2, с. 166–167], економічна безпека банківської діяльності – це стан, у якому забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності банку, гарантований захист його фінансових і матеріальних ресурсів, здатність адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації. Під безпекою ж банківської діяльності М. Зубок розуміє стан стійкої життєдіяльності, за якого забезпечується реалізація мети банку та основних його інтересів, захист від внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих факторів незалежно від умов функціонування; властивість своєчасно й адекватно реагувати на всі негативні вияви внутрішнього і зовнішнього середовища банку; здатність протистояти різним зазіханням на власність, діяльність та імідж банку, створювати ефективний захист від внутрішніх і зовнішніх загроз [2, с. 7]. Провідний вітчизняний фахівець у галузі банківської безпеки О. Барановський вважає, що фінансову безпеку банківської системи загалом та її окремих складових слід розглядати у двох аспектах. По-перше, з точки зору фінансових наслідків її (їх) діяльності для країни загалом та окремих клієнтів і контрагентів. По-друге, з точки зору недопущення та попередження явних і потенційних загроз фінансовому стану усїєї банківської системи країни, НБУ та вітчизняним комерційним банкам. Відтак під фінансовою безпекою комерційного банку він розуміє сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини передбачені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненням банком статутних цілей; стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, у якому він функціонує [3, с. 11, 13].

Серед російських вчених, які розглядають питання безпеки банківської діяльності, здебільшого виокремлюють економічну безпеку банку або банківської системи. Варто назвати Д. Артеменка, який вважає, що сутність економічної безпеки в банківській системі полягає в забезпеченні стану найкращого використання її ресурсів щодо запобігання загрозам комерційних банків і створення умов стабільного, ефективного функціонування й максимізації прибутку [4]. Інша російська вчена, Є. Андрєєва, під економічною безпекою банку розуміє такий стан його функціонування, при якому забезпечується захищеність від внутрішніх і зовнішніх загроз, характерних для банку, а управління здійснюється відповідно до його стратегічно визначених граничних значень індикаторів економічної безпеки, що характеризують оптимальний розвиток всього банку і його структурних підрозділів [5, с. 27].

Аналізуючи вищезазначені визначення економічної безпеки банку і банківської системи, а також фінансової безпеки банківської системи та фінансової безпеки банківської діяльності, варто наголосити на їхній мікроекономічній спрямованості та відсутності комплексного бачення сутності фінансової безпеки банківської системи. За таких умов, на наш погляд, дослідження сутності безпеки банківської системи загалом повинно базуватися на наступних засадах:

1. Урахування принципів теорії систем, які полягають у наступному: система – це сутність, яка підтримує своє існування і здатність до функціонування завдяки взаємодії своїх частин; системи є частиною більш великих систем і утворюються меншими підсистемами; властивості систем – це властивості цілого. Жодна з частин ними не володіє. Що складніша система, то більше непередбачувані характеристики системи загалом. Виходячи з того, що системи є частиною більших великих систем і утворюються меншими підсистемами, поняття безпеки банківської системи повинно зводитися до розуміння її як саме «фінансової безпеки», оскільки банківська система є підсистемою фінансової системи: економічна система > фінансова система > банківська система.

2. Розуміння сутності банку та банківської діяльності. На наш погляд, банк – це фінансове підприємство, яке виконує низку притаманних йому функцій фінансового посередництва та спрямоване на досягнення максимального прибутку. Тобто банківська діяльність пов'язана з фінансовими операціями, основним об'єктом яких є грошові кошти та фінансові потоки, а критеріями діяльності – фінансові показники. З цих позицій також доцільніше вживати словосполучення «фінансова безпека», а не «економічна».

3. Увага до основних індикаторів забезпечення високого рівня фінансової безпеки банківської системи. Такі індикатори є ендогенними та екзогенними. Ендогенні індикатори, які визначають рівень

фінансової безпеки банківської системи, містять ліквідність та фінансову стійкість, прибутковість та ризиковість банківської діяльності, тобто ті фінансові показники, на які може мати безпосередній вплив банківська система загалом чи окрема її ланка (центральный банк, комерційні банки). Екзогенні індикатори – це та група індикаторів, які утворюються поза банківською системою та на які банківська система чи окрема її ланка не має керованого впливу, наприклад, кон'юнктура внутрішніх та зовнішніх ринків.

4. Урахування принципів абстрактності та динамічності. Зважаючи на те, що основні індикатори фінансової безпеки банківської системи є динамічними, а також виходячи з того, що оптимальний рівень безпеки є одномоментною величиною та може бути досягнутим при одночасному збігу багатьох факторів, то фінансова безпека банківської системи як економічна категорія повинна вважатися динамічним станом та досліджуватися в динаміці.

5. Усвідомлення внутрішніх та зовнішніх загроз фінансової безпеки банківської системи. До внутрішніх загроз належать: політичний вплив, вплив засобів масової інформації, якість законодавчого забезпечення банківської діяльності. До зовнішніх – військова чи економічна агресія, світова чи регіональна фінансова криза.

Таким чином, враховуючи перелічені нами засади, на яких повинно ґрунтуватися дослідження проблем фінансової безпеки банківської системи, сформулюємо власне визначення поняття «фінансова безпека банківської системи» як такий динамічний стан банківської системи країни, який дозволяє забезпечити оптимальне співвідношення ліквідності, ризиковості та прибутковості, а також захищеність активів і пасивів банківської системи під впливом внутрішніх і зовнішніх загроз.

Особливу увагу при дослідженні поняття фінансової безпеки банківської системи слід звернути на проблеми забезпечення фінансової стійкості та ліквідності банківської системи як основних індикаторів фінансової безпеки. Адже забезпечення ефективного управління й оптимального рівня фінансової стійкості та ліквідності банківської системи дозволяє досягти високого рівня фінансової безпеки не тільки самої банківської системи, а фактично всіх суб'єктів економіки, оскільки банківська система виступає основним посередником руху грошей і капіталів в економіці. Тому в цьому контексті забезпечення високого рівня ліквідності банківської системи, тобто її спроможності безперервно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами, дозволить забезпечити стабільність банківської системи, а отже, і захищеність вкладів, фінансових потоків економічних суб'єктів та економічне зростання, що вже є критерієм економічної і фінансової безпеки держави загалом.

Ширшим поняттям, ніж ліквідність, стосовно забезпечення фінансової безпеки банківської системи є фінансова стійкість, під якою розуміють спроможність забезпечити оптимальне співвідношення якісних та кількісних параметрів банківської діяльності з метою безперервного виконання функцій фінансового посередника. Під якісними параметрами діяльності банків слід розуміти управлінські процеси, зокрема управління ліквідністю, прибутковістю, ризиками, активами і пасивами. До кількісних параметрів діяльності банків належать економічні нормативи та показники рентабельності [6]. Таким чином, у загальній управлінській архітектурі банківської системи на перше місце виходить управління фінансовою стійкістю та ліквідністю, які є основою фінансової безпеки, адже містять практично всі сфери фінансового менеджменту, нагляду та регулювання банківської діяльності.

Управління фінансовою стійкістю та ліквідністю вимагає аналізу та оцінки загроз або негативних факторів впливу на банківську систему, які водночас є і загрозами фінансовій безпеці банківської системи. Саме застосування інструментів банківського регулювання і нагляду, таких, як економічні нормативи, інструменти монетарної політики, адміністративні та законодавчі обмеження, дозволяє збалансувати в банківській системі ризиковість і прибутковість, які й визначають стан захищеності банківських вкладів, фінансових потоків, а також відображають стан справ у банківській системі загалом.

Окрім цього, варто зазначити й те, що ефективність управлінських процесів залежить від здатності і можливості виміряти і спрогнозувати поведінку об'єкта управління, що вимагає побудови певних критеріїв та моделей фінансової безпеки банківської системи. З цією метою необхідно упорядкувати основні індикатори фінансової безпеки банківської системи (рис. 1).

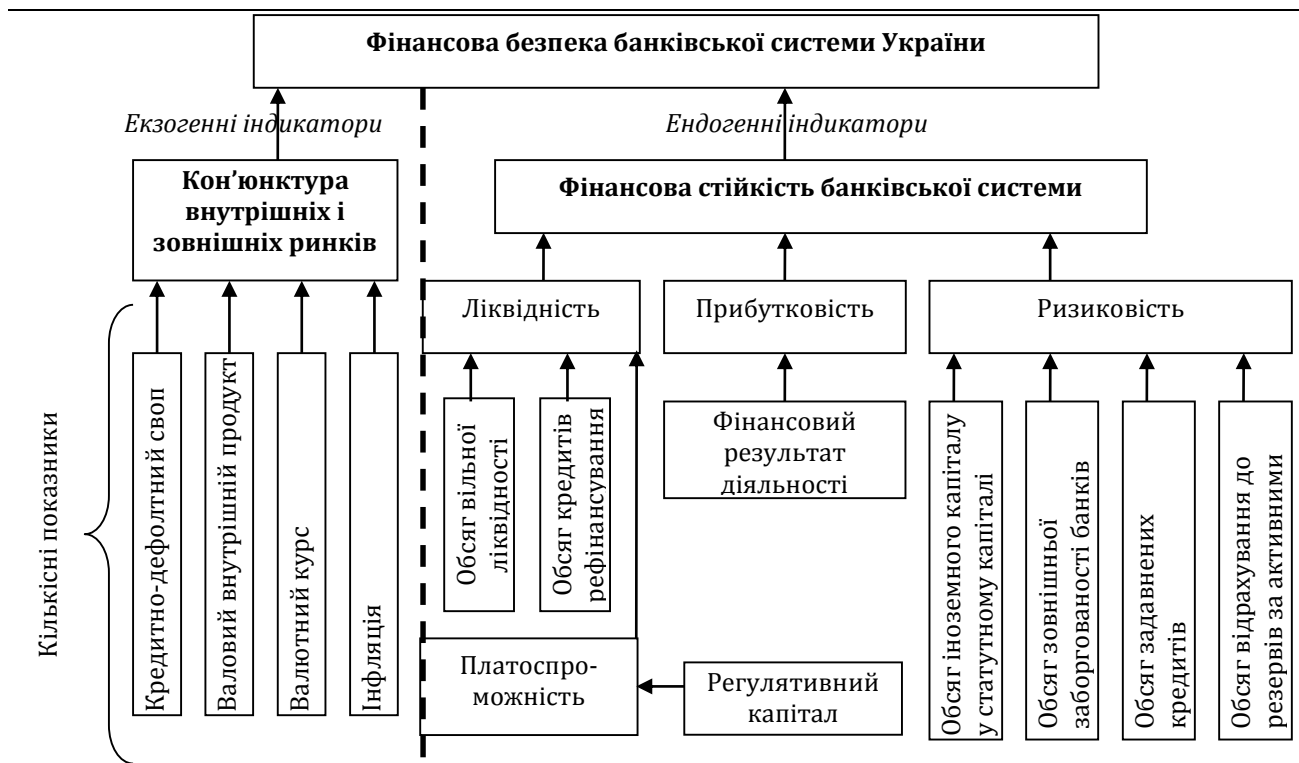

Рис. 1. Структурно-логічна схема індикаторів фінансової безпеки банківської системи України та їх кількісних показників

Як бачимо з рисунку 1, усі індикатори фінансової безпеки банківської системи України підібрані таким чином, щоб їх можна було кількісно визначити та математично обчислити, на основі чого побудувати «барометр фінансової безпеки банківської системи України».

На відміну від багатьох інших науковців [7; 8; 9], які при виборі індикаторів фінансової чи економічної безпеки банківської системи надають перевагу відносним значенням економічних нормативів банківської діяльності, ми зосередили свою увагу на абсолютних показниках банківської діяльності з наступних причин:

1) економічні нормативи діяльності банків не завжди відображають реальний стан справ у банківській системі, оскільки побудовані для ідеалізованого банку та не можуть об'єктивно визначити фінансову стійкість і ліквідність найбільших і найменших банків. За таких умов, на наш погляд, доцільніше враховувати відносні показники, які є більш гнучкими та точними, зокрема: показник вільної ліквідності банківської системи (різниця між обсягом коштів комерційних банків, розміщених на кореспондентських рахунках у Національному банку України та обсягом сформованих обов'язкових резервів); обсяг регулятивного капіталу, що відбиває платоспроможність банківської системи; фінансовий результат діяльності, що відображає прибутковість; також група показників, які на наш погляд, найбільш повно демонструють ризиковість банківської діяльності, зокрема: частка іноземного капіталу у статутному капіталі, обсяг зовнішньої заборгованості, задованих кредитів та сформованих резервів за активними операціями;

2) вагомий вплив на фінансову безпеку банківської системи мають екзогенні індикатори, зокрема: кредитно-дефолтний своп України, який показує рівень ризиковості вітчизняної економіки для зовнішніх інвесторів і при суттєвому зростанні його значення створює загрозу для втечі іноземного капіталу з банківської системи; динаміка ВВП, інфляції та валютного курсу показує кон'юнктуру вітчизняної економіки та дозволяє оцінити її стан і відповідно рівень загроз для фінансової безпеки банківської системи.

Таким чином, визначивши кількісні значення охарактеризованих вище показників, побудуємо багатофакторну-кореляційно регресійну модель (1), яка й буде відображати «барометр фінансової безпеки банківської системи України»

$$Y = \omega_1\chi_1 + \omega_2\chi_2 + \omega_3\chi_3 + \omega_4\chi_4 + \omega_5\chi_5 + \omega_6\chi_6 + \omega_7\chi_7 + \omega_8\chi_8 + \omega_9\chi_9 + \omega_{10}\chi_{10} + \omega_{11}\chi_{11} + \omega_{12}\chi_{12} \quad (1)$$

де: Y – значення барометра фінансової безпеки банківської системи України, χ_i – нормалізована динаміка індикаторів фінансової безпеки банківської системи в середньому за місяць, ω_i – вага динаміки індикаторів

фінансової безпеки банківської системи в барометрі фінансової безпеки банківської системи України. Ваги розраховано за формулою (2):

$$\omega_i = \frac{\sum_{i=1}^{12} r_{ij}}{\sum_{i=1}^{12} \sum_{j=1}^{12} ij} \quad (2),$$

тобто сума коефіцієнтів парної кореляції кожного показника з іншими показниками співвідносяться із загальною сумою коефіцієнтів за матрицею парної кореляції. Оскільки остання відтворює взаємозв'язок між усіма показниками, отримані величини демонструють питому вагу кожного показника в загальному значенні барометра фінансової безпеки банківської системи України. Ваги розраховані за даними за січень 2008 – січень 2016 років і мають наступні значення (табл. 1):

Таблиця 1. Значення ваги показників у барометрі фінансової безпеки банківської системи України

Назва показника	Умовне позначення	Вага	Назва показника	Умовне позначення	Вага
Обсяг вільної ліквідності	X1	0,2979	Обсяг задавнених кредитів	X7	- 0,0935
Обсяг кредитів рефінансування	X2	- 0,0330	Обсяг відрахування до резервів за активними	X8	- 0,0971
Регулятивний капітал	X3	0,0828	Кредитно-дефолтний своп	X9	0,0098
Фінансовий результат діяльності	X4	0,2712	Валовий внутрішній продукт	X10	0,1654
Обсяг іноземного капіталу у статутному капіталі банків	X5	0,1148	Валютний курс	X11	0,0407
Обсяг зовнішньої заборгованості банків	X6	0,3181	Інфляція	X12	- 0,0770

Як бачимо з таблиці 1, найбільшу вагу у барометрі фінансової безпеки банківської системи України мають показники ліквідності, прибутковості та ризиковості, які загалом відображають фінансову стійкість банківської системи. Динаміка ж барометра фінансової безпеки банківської системи відображена на рисунку 2.

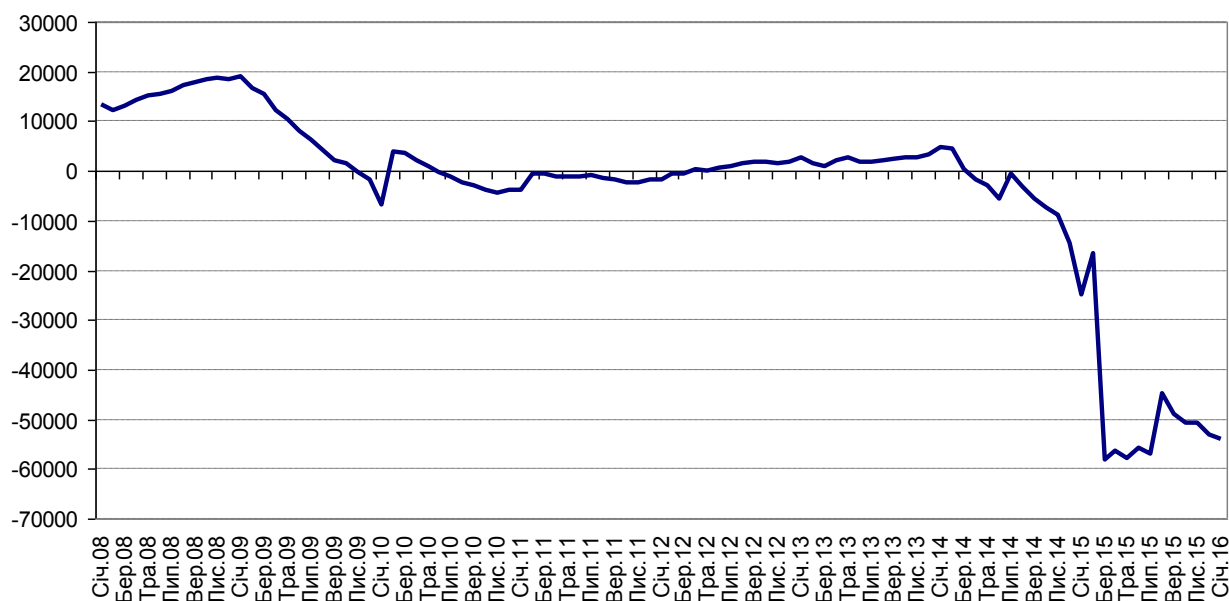

Рис. 2. Барометр фінансової безпеки банківської системи України у 2008-2015 роках

Побудований барометр фінансової безпеки банківської системи України чітко відображає погіршення її стану в період кризових явищ в економіці як у 2008-2009, так і у 2014-2015 роках, що обумовлено низкою наступних причин: економічною кризою, кризою ліквідності банківської системи, валютною кризою тощо.

Таким чином, значення ваг індикаторів фінансової безпеки банківської системи у барометрі фінансової безпеки, а також його динаміка свідчать про те, що основною причиною зниження її рівня є негативні значення керованих індикаторів, тобто ендогенних, оскільки як на ліквідність, так і на прибутковість і ризиковість банківської діяльності мають прямий вплив Національний банк України разом із комерційними банками. Відтак постає питання удосконалення грошово-кредитної політики в контексті забезпечення ефективного механізму управління ліквідністю банківської системи України, підвищення ефективності валютно-курсової політики з метою забезпечення стабільності обмінного курсу гривні, а також оптимізації банківського регулювання і нагляду у сфері забезпечення високого рівня фінансової стійкості комерційних банків. Усе це в сукупності дасть змогу забезпечити високий рівень фінансової безпеки банківської системи України.

Так одним із основних заходів удосконалення грошово-кредитної політики повинно бути переосмислення відсоткової політики Національного банку України шляхом запровадження чітко визначеного відсоткового коридору між ставками за активними і пасивними операціями, а також необхідно встановити на нормативно-правовому і практичному рівнях ключові ставки за активними і пасивними операціями, які б слугували орієнтирами для комерційних банків з позицій вартості ресурсів центрального банку. Окрім цього, удосконалення потребує механізм резервування в плані забезпечення його прозорості та рівноправного доступу до кредитів рефінансування для усіх банків, не залежно від розміру активів та статусу власників.

У контексті удосконалення валютно-курсової політики, на наш погляд, доцільно повернутися до практики фіксованого валютного курсу, адже саме в період такого монетарного режиму фінансова безпека банківської системи перебувала на високому рівні. Це пов'язано, перш за все з тим, що стабільність курсу гривні не створює вимушених умов для переоцінки резервів комерційних банків за активними операціями, що прямо впливає на прибутковість і на фінансову стійкість банків загалом у випадку девальвації, а це суттєво знижує рівень фінансової безпеки банківської системи, що якісно відображає побудований нами барометр.

Щодо банківського регулювання та нагляду, то в цьому контексті Національному банку України необхідно більшу увагу звернути на оцінку кредитного портфеля вітчизняних банків з метою визначення проблем, які можуть виникнути у випадку надмірного кредитування інсайдерів та кредитування в іноземній валюті. Також важливим аспектом є підвищення ефективності нагляду за використанням коштів рефінансування комерційними банками, діяльністю банків з іноземним капіталом, залученням синдигованих кредитів з-за кордону тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що в теоретичному та практичному плані фінансова стійкість і ліквідність комерційних банків та банківської системи загалом виступають основними індикаторами фінансової безпеки банківської системи України, адже досягнення негативних значень основних показників ліквідності та фінансової стійкості миттєво призводить до суттєвого зниження барометра фінансової безпеки банківської системи. Таким чином нових наукових розвідок у сфері забезпечення високого рівня фінансової безпеки банківської системи України потребують механізми аналізу та прогнозування загроз фінансовій стійкості і ліквідності як основних індикаторів фінансової безпеки банківської системи з метою розробки заходів швидкого реагування на можливі загрози, а також заходи антикризової політики Національного банку України.

Список літератури

1. Гриценко, Р. Економічна безпека банківської системи України / Р. Гриценко // Вісник Національного банку України. – № 4. – 2003. – С. 27-28.
2. Зубок, М. Безпека банків / М. Зубок. – К., 2002. – 306 с.
3. Барановський, О. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економічне прогнозування. – №1. – 2006. – С. 7-32.
4. Артеменко, Д. А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности: автореф. дис. канд. экон. наук. / Артеменко Д. А. – Ростов-на-Дону, 1999.
5. Андреева, Е. А. Обеспечение экономической безопасности российского многофилиального банка с иностранным участием: дис. канд. эк. наук: 08.00.05 / Андреева Евгения Андреевна. – Москва, 2014. – 184 с.
6. Рудан, В. Я. Управління ліквідністю банківської системи України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Рудан Віталій Ярославович – Тернопіль, 2016. – 24 с.
7. Гайдук, В. Финансовая безопасность коммерческих банков: критерии и индикаторы / В. И. Гайдук, А. Л. Вороков // Научный журнал КубГАУ. – №114(10). – 2015.

-
8. Крупка, І. Фінансово-економічна безпека банківської системи України та перспективи розвитку національної економіки / І. М. Крупка // БізнесІнформ. – №6. – 2012. – С. 168-175.
 9. Побережний, С. Модели и методы обеспечения банковской безопасности [Текст]: монографія / С. Н. Побережний, Б. А. Дадашев, А. Л. Пластун. – Сумы: ГВУЗ «УАБД НБУ», 2010. – 239 с.
 10. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua>.

References

1. Hrytsenko, R. (2003). Ekonomichna bezpeka bankivs'koyi systemy Ukrayiny. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny*, 4, 27-28.
2. Zubok, M. (2002). *Bezpeka bankiv*. Kyiv.
3. Baranovs'kyi, O. (2006). Bankivs'ka bezpeka: problema vymiru. *Ekonomichne prohnozuvannya*, 1, 7-32.
4. Artemenko, D. A. (1999). *Mekhanizm obespecheniya finansovoy bezopasnosti bankovskoy deyatel'nosti*. Rostov-na-Donu.
5. Andreeva, E. A. (2014). *Obespechenie ekonomicheskoy bezopasnosti rossiyskoho mnohofilial'noho banka s inostrannym uchastiem*. Moscow.
6. Rudan, V. Ya. (2006). *Upravlinnya likvidnistyu bankivs'koyi systemy Ukrayiny*. Ternopil'.
7. Hayduk, V. Y. & Vorokov, A. L. (2015). Fynansovaya bezopasnost' kommercheskykh bankov: kryterii i indicatory. *Nauchnyy zhurnal KubHAU*, 114(10).
8. Krupka, I. (2012). Finansovo-ekonomichna bezpeka bankivs'koyi systemy Ukrayiny ta perspektyvy rozvytku natsional'noyi ekonomiky. *BiznesInform*, 6, 168-175.
9. Poberezhnyy, S., Dadashev, B. A., & Plastun, A. L. (2010). *Modeli i metody obespecheniya bankovskoy bezopasnosti*. Sumy: HVUZ «UABD NBU».
10. *Ofitsiynyy sayt Natsional'noho banku Ukrayiny*. (2016). Retrieved from: <http://www.bank.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2016 р.